

# БУДДИЗМ

План:

1. Виникнення і розвиток буддизму.
2. Суть буддизму як світової релігії.
3. Основні напрямки буддизму.
4. Географія буддизму.

## Література:

1. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій: навчальний посібник. –К.: АртЕк, 1999. - 504 с.
2. Лубський В.І.та ін. Релігієзнавство: підручник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 408 с.
3. Дахно І.І., Тимофієв С.М. Країни світу: енциклопедичний довідник. – К.: ТОВ “Видавництво Мапа”, 2007.- 606 с.
4. Філоненко Ю.М. Географія релігій. – Ніжин, Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2006. – 256 с.

# 1. Виникнення і розвиток буддизму.

Засновник буддизму – індійський принц **Сіддхартха Гаутама** (623 – 344 р до н. е.), представник племені **шак'я**, що мешкало у Північній Індії поблизу кордону з Непалом.

У віці **29** років він залишив родину і протягом **7** років вершив аскетичні подвиги, перебував у мандрах і роздумах.

# БУДДА

Згідно уявлень буддистів, на Сіддхартху Гаутаму зійшло особливе світло пророцтва (“**пробудження**”, “**прояснення**”)/

Він почав проповідувати нове вчення, отримавши згодом ім'я “**Будда**”, або “**Буддха**”, що на санскриті означає “осяяний” або “просвітлений”.

Нове вчення отримало назву **“вчення Будди”**, **“буддихадаршана”**, **“буддихагама”**, або **“дхарма”** (“праведний закон”).

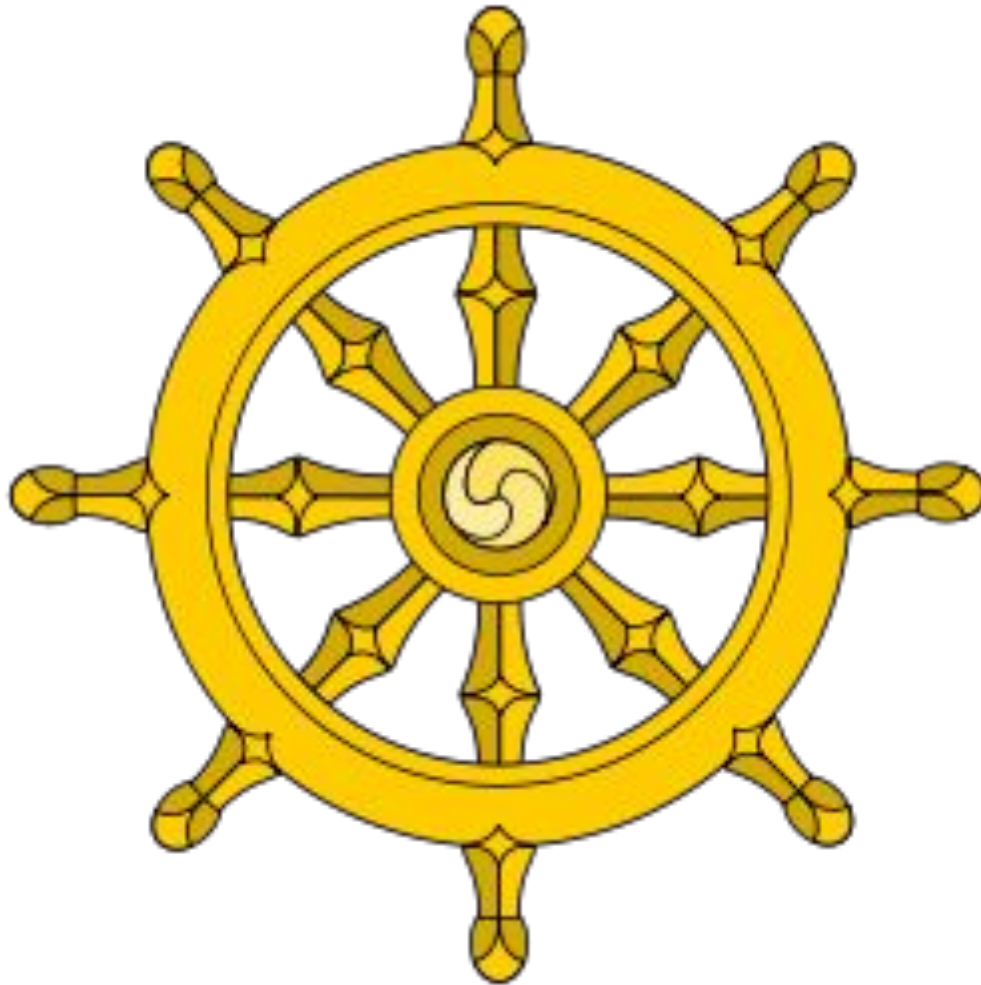
Будда був здібним проповідником. Він легко збільшував аудиторію своїх слухачів і розширював ряди своїх учнів – **“буддхами”**.

**Статуя Сіддхартхи Гаутами  
в Бодх-Гаї, Індія.  
Бодх-Гая традиційно  
вважається місцем  
його просвітлення**



# СИМВОЛ ВЧЕННЯ БУДДИ

колесо Дхарми (Дхармачакра) – може мати п'ять, шість і, найчастіше, вісім спиць



# ЗНАЧЕННЯ СПИЦЬ

Кожна спиця трактується як зображення складових частин **Благородного восьмиричного шляху**:

- правильне розуміння (правильне бачення);
- правильне намагання (правильна рішучість);
- правильна мова;
- правильна діяльність (правильна поведінка);
- правильні засоби до існування (правильний образ життя);
- правильне зусилля;
- правильне усвідомлення (правильний напрямок думок);
- правильна концентрація.



# Території за межами Індії, на які активно поширювався буддизм:

- до серед. I-го тис н.е. – Шрі-Ланка, Індокитай та Індонезія,
- початок н.е. – Тибет, Китай, Афганістан, Середня Азія;
- **IV-VI** ст. – Корея та Японія;
- **XVI-XVII** ст. – Монголія;
- **XVIII** – Бурятія, Тува.

# КУЛЬТОВІ СПОРУДИ БУДДИЗМУ:

**І - СТУПИ** – символ Всесвіту - перші буддійські храми, що приурочувались до могильних курганів та служили для зберігання різноманітних **святинь**, зокрема, **мощей Будди**. В їх плані обов'язковим елементом мав бути **квадрат** або **коло**.

Нині ступи також споруджуються. Причому відбувається це не тільки в традиційних буддійських регіонах, а на інших територіях, зокрема, в **Росії, Німеччині, Великобританії, Угорщині, Франції, Україні** та ін.

Часто в **Шрі-Ланці** та на півдні **Індії** ступи називають терміном **Дагоби**.

# Ступа Просвітлення (острів Огой на озері Байкал (2005))



# Ступа в місті Еліста



# Ступа з фундаментом круглої форми



# ВІСІМ ВИДІВ СТУП, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЖИТТЯМ БУДДИ

## 1. Ступа лотоса

(в Лумбіні).

(Збудована при житті Будди. Головна частина має форму лотоса і символізує народження Будди).

## 2. Ступа Просвітлення або ступа перемоги над усіма перешкодами

(в Бодх-Гаї) (Збудована після Просвітлення Будди - **НАЙВАЖЛИВІША З УСІХ ВОСЬМИ** ).

## 3. Ступа мудрості, або ступа 16 воріт

(у Варанасі)

(Збудована у зв'язку з першими учнями Будди, які він проповідував)

## 4. Ступа чудес

(у Шравасті).

(В ній Будда переконував тих, хто не підтримував його погляди за допомогою «чудес»).

## **5. Ступа сходження з небес Тушита** (в Шанкасі).

(Будда дав доручення своїй матері в світі богів на небесах Тушита. Сходження з цього світу символізується багатьма східцями даної ступи).

## **6. Ступа примирення, або ступа єдності** (в Раджгірі).

(Девадатта, двоюрідний брат Будди, сів ворожнечу серед прихильників Будди. Ступа була споруджена з метою примирення).

## **7. Ступа досконалої перемоги** (у Вайшалі).

(Незадовго до своєї смерті Будда продовжив своє життя на прохання учнів на 3 місяці).

## **8. Ступа паринірвани** (в Кушинагарі).

(Символізує входження Будди в паринірвану. Головна частина має форму дзвона - це символ досконалої мудрості Будди).

**II - ПАГОДИ** – багатоповерхові споруди,  
в яких зберігаються буддійські святині.

Пагода храму  
Кійомідзу-дера  
у **Кіото**





**Китай** (провінція Шаньсі, повіт Інсянь – 380 км південно-західніше Пекіна)

Дерев'яна пагода **Шицзята**  
**(Шакьямуні)(1056 р)**. Найвища і найдавніша серед дерев'яних пагод, що збереглися.

Має висоту **67,31 м**.

Її особливістю є те, що давні майстри звели цю споруду без жодного цвяха. Це повністю дерев'яна конструкція.



КИТАЙ (с) Светлана Сысоева Sveta-S-photo@yandex.ru

**Найвища в світі пагода  
(153.79 м)  
м. Чанчжоу**



# Пагода у храмі Пульгукса (Пд.Корея)



**III – ВАТИ** — буддійські храми при монастирях, або й самі монастирі  
Такі назви для своїх культових споруд використовують головним чином буддисти у **Камбоджі, Лаосі й Таїланді**.

**На ранніх етапах розвитку буддизму** в цих країнах слово «**ВАТ**» означало буддійський комплекс, житло монахів, храм зі статуями Будди і школу при монастирі.

**Зараз ВАТАМИ** часто називають не діючі храми або, навіть, середньовічні руїни буддійських храмів.



**Ват Пха Тхатлуанг (Вьентьян, Лаос)**



**Ват Чайваттханарам (Аютія, Таїланд)**



**Ангкор-Ват (Камбоджа)**







## IV - ЧАНДІ - буддійські храми Індонезії

Найбільш грандіозним буддійським храмом Індонезії є чанді **Боробудур**, розташований неподалік від міста Джок'якарта.

Його часто називають:

- **ВОСЬМИМ** дивом нашої планети,
- **симфонією** з каменю,
- **гімном** Будді.

**Боробудур** збудований (близько **800** року н. е.) з кам'яних блоків на схилах природного горба.

Має вигляд східцеподібної **10-ярусної** піраміди (висота **31,5** м, довжина основи **123** м).

Він складається з: **дороги** процесій, **5** **прямокутних** терас, **3** **круглих** терас (з численними дзвоноподібними ступами) і увінчується великою ступою. В нішах терас і ажурних верхніх ступах розміщені **504** статуї Будди, на стінах обходів нижніх терас - **1460** сюжетів з життя Будди.







**Ступи верхнього ярусу храму**



**Вид зі ступи храму на вулкан Мерапі**



# СВЯЩЕННА КНИГА БУДДИЗМУ

**ТРИПІТАКА** (три кошики – (III-II ст. до н. е. і в перші століття н. е.)). Назва пов'язана з тим, що тексти, написані на пальмовому листі, складали до кошиків:

1. Віная-пітака (“кошик статусу”),
2. Сутта-пітака (“кошик повчань”),
3. Абідарма-пітака (“кошик тлумачення”)

# 1. Віная-пітака (“кошик статусу”)

описує:

- обов’язкові правила прийому до буддійських общин,
- правила щодо житла,
- особливості проживання в сезон дощів,
- правила щодо одягу.

## 2. Сутта-пітака (“кошик повчань”):

- **містить** діалоги, вірші, легенди, афоризми, що показують переваги буддизму над брахманізмом,
- **критикується** аскетизм, якому протиставляється любов, співчуття, доброзичливість,
- разом з міфами про створення світу **містить** розповіді про останні дні життя Будди, обставини його смерті, спалення його тіла і розподіл останків після спалення,
- у книзі **багато розповідається** про звичаї, народні традиції та особливості релігійної думки.

### 3. Абідарма-пітака (“кошик тлумачення”):

- буддійське вчення **розглядається** в метафізичному та психологічному аспектах,
- чуттєвий світ **тлумачиться** як породження свідомості людини,
- релігійні та філософські питання **подаються** як одкровення Будди.

Ця частина „трипітаки” була оголошена канонічною найпізніше, і тому визнається священною не всіма буддійськими богословськими школами.

## 2. Суть Буддизму як світової релігії

Головна мета Буддизму:

постійне пізнавання людиною самої себе, заглиблений самоаналіз своїх думок, почуттів і прагнень.

Буддизм - надзвичайно філософськи насичена релігія.

У ньому існує концепція „**ДХАРМ**” (“законів”, “вчень”, “правил”).

Ця концепція розглядає навколишній **світ** як **ілюзорний вияв великого містичного начала**, представленого найдрібнішими духовними частинками, психофізичними елементами (**дхармами**).

**Релігію** буддизм також розглядає як дхарму, що утримує людей і захищає від лиха.

За буддизмом, з **дхарм** складається і потойбічний, надприродній світ, навіть сам Будда та його душа.

Відповідно до буддійського вчення, **кінцевим результатом** ретельної і цілеспрямованої роботи людини над собою є досягнення повного звільнення - **„НІРВАНИ”**.

Будда вчив, що й **Бог** будучи началом усього суцього, також перебуває в ***стані абсолютного спокою*** – „нірвани”, а існуючі поряд з ним численні дрібні божества, які керують світом, допомагають людям досягти „нірвани”.

„Нірвана” у буддійських книгах характеризується наступним чином:

- зупинка будь-якого переживання і хвилювання,
- перехід від стану очевидного буття, сповненого страждання, хвилювання й пристрастей, до потаємного, непізнаного буття - **повного** спокою й тиші.

Досягнення повного спокою і тиші буддисти вважають **справжнім і вічним буттям**.

Загалом, з точки зору буддійського віровчення „нірвана” – це досконалий абсолют, ідеал, що розуміється як **космічний Будда**.



Буддизм визнає „**САНСАРУ**” -  
концепцію безкінечних переселень  
**душі** з одного організму в інший.

Буддисти вважають душу  
безсмертною і розглядають її як  
психологічну **ЄДНІСТЬ**, що  
складається з дхарм.

# Бхавачакра

Колесо Буття (Колесо Існування,  
Колесо Життя, Колесо Перевтілень,  
Кругообіг Перероджень) – зображує  
**Сансару** як постійний процес  
самопородження, невідання і  
страждань



Буддійська інтерпретація перевтілення душ не відводить **Богові** ніякої ролі в цьому процесі.

Перевтілення відбувається згідно карми (вселенського причинно-наслідкового закону, згідно з яким праведні або гріховні дії людини визначають її долю), і ніхто, навіть БУДДА, не може вплинути на нього.

Буддизм, на відміну від індуїзму, розглядає переселення душі не як шлях до досконалості, а як **перехід** від однієї форми життя до іншої, від одного страждання до іншого.

Згідно буддійських вірувань Карма є добра (кусала), яка створює добрі наслідки і погана - (акусала), що створює погані наслідки.

Наголошуючи на виключній ролі особистості, на її самоуправлінні й самовдосконаленні, **буддизм фактично не визнає** існування БОГА як творця і спасителя, як голови Космосу.

Буддійський „**бог**” **немов розчинений** у всьому існуючому, і всяка людина є носієм цього „бога”, особливо та, що йде шляхом удосконалення і досягає „нірвани”.

Це протирічить віровченню монотеїстичних релігій, оскільки **творчий імпульс** у буддизмі виходить не від космічного **Бога**, який існує окремо від людини, а від самої людини, яка в результаті складного розвитку зливається з Космосом. **Буддизм обожнює людину, що, з точки зору всіх Церков і конфесій християнства, є глибокою помилкою і тяжким гріхом.**

Разом з тим, підкреслення **ролі особистості**, її відповідальності й самоконтролю має велике значення в чисто практичному розумінні.

Помітний **вплив** на поліпшення моралі й етики людини, окремої громади і всього суспільства – велика цінність релігії буддизму.

Народи, що сповідують буддизм, **відзначаються працелюбністю, ученістю, культурою і високим стандартом моралі**. Коли вся увага людини **зосереджена на прагненні поліпшити себе саму**, то виграє від цього **все суспільство**.

“Хибне” уявлення буддистів про суть Бога - **компенсується** у них ретельним опрацюванням феномену людини.

# Доктрина спасіння в буддизмі

опирається на чотири благородні істини:

1. Пізнання того, що у світі є страждання;
2. Пізнання причини страждання;
3. Усвідомлення, що від страждання можна звільнитися;
4. Пошук шляхів, які ведуть до вивільнення від страждання.

# Десять великих добродітностей

1. Щедрість у подаянні;
2. Дотримання етичних норм;
3. Терпимість;
4. Щирість;
5. Лагідність;
6. Смирення;
7. Самообожнення;
8. Відсутність гніву;
9. Не заподіяння зла живим істотам;
10. Милосердя і не протидія силою силі.



# П'ять поганей:

1. Убивство;
2. Крадіжка;
3. Перелюбство;
4. Брехня;
5. Пияцтво.

“ТРИЛАКШНИ” – три принципи, які відрізняють буддизм від інших релігій:

1. **АНІТЬЯ** – визнання змінності світу;
2. **АНАТТА (АНАТМАН)** – відсутність вічної безтілесної душі;
3. **ДУХКХА** – визнання життя, як постійного страждання.

### 3. Основні напрямки буддизму

Буддизм є дуже строкатою релігією, оскільки в ній **ніколи** не було центральної ієрархії і системи обов'язкових для виконання догматів і канонів.

Існує лише створене у **1950** році на Міжнародному конгресі у Коломбо **Всесвітнє братство буддистів**.

Вже у ранній період існування, коли буддизм ще не вийшов за межі Індії, у ньому виникло **18** сект, що суперечили одна одній то в корінних, то в другорядних питаннях віри і релігійної практики. Багато таких суперечок було погашено під час буддійських соборів до нашої і нашої ери, але уникнути долі інших світових релігій буддизму не вдалося. Він **розколовся** на три основні релігійно-філософські школи: **тхераваду**, **хінаяну** і **махаяну**.

**І - Тхеравада** – найбільш рання школа буддизму. Її прибічники намагалися зберегти у пам'яті кожне слово, кожен жест і кожний епізод життя Будди.

**Головним** у їх діяльності було зібрання ченців-вчених (**сангіті**), під час яких відтворювали епізоди з життя Будди.

Тхеравадини (прихильники тхеравади) вважають **Будду** земною істотою, що досягла просвітлення завдяки **550** переродженням і з'являється серед людей кожні **п'ять** тисяч років.

**II - Хінаяна** (мала колісниця, вузький шлях спасіння) – школа, що утвердилася на півдні Індії та в Південно-Східній Азії.

Відповідно до її вчення, **спасіння настане лише для** тих, хто цілком віддався релігії, служить лише їй, тобто лише для **ченців**.

Це обмежувало сферу впливу буддизму, бо всі не могли стати ченцями. До того ж, якщо всі підуть жебракувати (а саме це було головною справою ченців), хто ж тоді їм подаватиме.

**III - Махаяна** (велика колісниця, широкий шлях спасіння) – школа, яка утворилася в середині I-го століття нашої ери.

Відповідно до її вчення, **врятуються всі**, хто виконуватиме вимоги вчення Будди, ведучи звичний спосіб життя. Але їм потрібна допомога ченців, якими керують святі та боги.

Махаяна міцно **утвердилася** на півночі Індії та поширилася звідти в країни материкової Азії.

Засновником МАХАЯНИ вважають буддійського філософа, богослова і поета **Ашвагхоша** (приблизно **80-150** роки нашої ери).

Найвидатнішим діячем – богослова **Нагардджуна** (приблизно **II-III** століття нашої ери). Йому приписують авторство понад **200** богословських, медичних та інших праць, хоча в багатьох джерелах можна зустріти думку, що за цим ім'ям стоїть кілька авторів, які жили протягом майже шести століть.

В середині I-го тисячоліття н.е. у махаяні зародився такий напрямок буддизму як **Ваджраяна** (алмазна колісниця, буддійський тантризм або **тантраяна** (ранній санскр. „тантра” - розмноження)).

В основі цієї релігійно-філософської школи лежить „**тантра**” (санскр.- хитросплетіння, потаємний текст), втілена у настанови щодо підготовки і проведення магічних обрядів, покликаних забезпечити добре здоров'я, успіх у справах, краще перевтілення і спасіння.

Тантрійські обряди, пройняті духом еротики, відображають первісно-магічні уявлення про зв'язок родючості землі та плодючості худоби зі статевою активністю людини, особливо з функціями жінки-матері.



Хінаяна і махаяна як релігійні течії **не**  
**протистоять** одна одній.

Махаяна є наступним, після хінаяни, етапом початкового розвитку буддизму. Свій зв'язок з ним вона пояснює тим, що начебто Нагарадджуна силою своєї святості проник до палацу демонів і виніс звідти рукописи Будди.

Офіційно буддійська історіографія **заперечує** наявність записів вчення Будди за його життя.

Насправді махаяна містить чимало **новацій**, які є наслідком історичного розвитку буддизму, його поширення серед народів, де він увібрав у себе окремі положення віровчення і культу місцевих вірувань.

Оскільки єдиного буддизму не існує, то всі його напрямки і секти можна поділити за географічною ознакою на **наступні** течії:

- 1. Південний і південно-східний буддизм (Індобуддизм);**
- 2. Далекосхідний буддизм (Дао-буддизм);**
- 3. Центральноазіатський (тантричний) буддизм;**
- 4. Ламаїзм.**

**1.- Південний і південно-східний буддизм** („тхеравада”, індобуддизм). Проповідує нагромадження релігійних заслуг у повсякденному житті й не сподівається на досягнення духовного просвітлення віруючого.

Духовенство є обов'язковим **наставником** віруючого, а монастирі – необхідними **центрами** соціально-релігійного життя.

Цей варіант буддизму ніс індіанізовану культуру народам, серед яких поширювався, доповнював політичні системи азіатського середньовіччя в **Шрі-Ланці, М'янмі, Таїланді, Камбоджі, Лаосі, В'єтнамі, Малайзії, Індонезії, на Філіппінах.**

**2.- Далекосхідний буддизм (Дао-буддизм).**  
Він активно розробляв ідею бодхисатви – **мудреця**, який веде людей до спасіння.  
Виступав за автономність релігійних общин.  
У його лоні сформувалось багато шкіл і течій, які, наполягаючи на дотриманні спільних засадничих питань, деталізують вчення, зважаючи на особу вчителя.  
Цей вид буддизму поширився у **Китаї, Кореї та Японії.**

**3.- Центральноазіатський (тантричний) буддизм** сформувався на початку **II-го** тисячоліття нашої ери, коли намітився занепад буддизму. Головною метою релігійної практики вважає удосконалення особи під керівництвом **гуру** – вчителя, наставника.

Він швидко реформувався в **Ламаїзм** (тибетський буддизм).

**4. Ламаїзм** поширившись спочатку в **Тибеті** (**VII-XIV** століття н.е.) та **Монголії**, а, з часом і в інших країнах.

**Ламаїзм** – це один з організаційно незалежних різновидів махаянітського напрямку в буддизмі, що сформувався внаслідок поєднання **махаяни** і **тантризму** з давньою тибетською релігією „**бон-по**” (форма шаманізму).

Ламаїзм розвиває вчення буддизму про переродження. „Добре” переродження, тобто переселення душі віруючого після смерті в тіло ченця, святого, праведника і далі – в Будду, має бути головною турботою віруючого, але успіх у цій справі неможливий без участі „**добрих друзів**” – **ченців-лам**. Звідси і назва – **ламаїзм**.

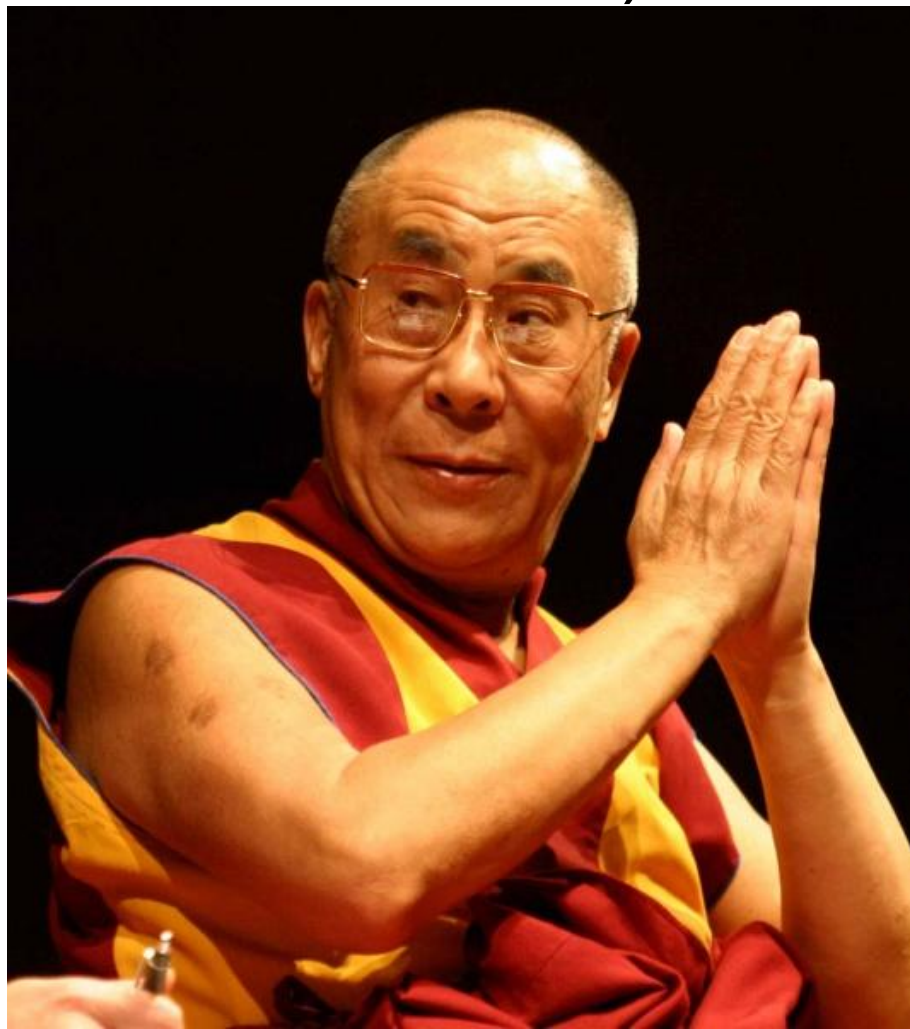
Є чотири щабелі ієрархії „добрих друзів”:

- 1.- лама;
- 2.- бодхисатва (істота, що досягла вищої досконалості і має право зануритись у нірвану);
- 3.- Будда, **втілений** у людське тіло;
- 4.- Будда **безтілесний** у нірвані.

Кожен віруючий повинен мати свого ламу, підкорятися його вказівкам і покладатися на його молитви.

Це визначає особливе становище лам у суспільстві. В Тибеті ламою обов'язково стає кожний первісток у родині. З населенням цієї території трохи більше як 1 мільйон осіб, **кількість лам** досягає **300** тисяч.

Главою тибетського буддійського духовенства і Тибету взагалі до 27.03.2011 року був Далай-лама (тібет. – „великий як море”, „великий як океан”)





## 4. Географія Буддизму

- 1 - буддизм третя за кількістю віруючих світова релігія.
- 2 - понад 6% від загальної кількості населення планети нині сповідує буддизм.
- 3 - буддисти мешкають переважно в Азії. В Європі, Америці, Африці, Австралії та Океанії кількість буддистів незначна.
- 4 - з другої половини **XX** ст. чисельність буддистів за межами Азії постійно зростає.

# Поширення буддизму в Азії

Країни з чисельністю буддистів понад **80%** від загальної кількості нас.**(6)**:

- 1. Монголія - 96% (Монастир Гандантегчінлен, Улан-Батор)**



## 2. Камбоджа – 95%

(Пагода Ват Пном,  
Пномпень)



### 3. Таїланд – 95%

(Храм Смарагдового Будди, Бангкок)





**Храми в місті Чіангмай, північний Таїланд.**

# Білий храм



# Символ миру і сили у тайському буддизмі



**4. Лаос – до 90% (Пха Тхат Луанг –  
Золота ступа - національний символ,  
м. В'єнтьян)**





**5. М'янма** (країна тисячі храмів) —  
**(89-90)%** (Ступа **Шведагон** в Янгоні)



# Золотий камінь

(М'янма, висота 7, 6 м)



## 6. Японія – (75-84)%

(Пагода храму Якусідзі – м. Нара)





Буддійський храм Хорю-дзі,  
м. Ікаруга, Японія

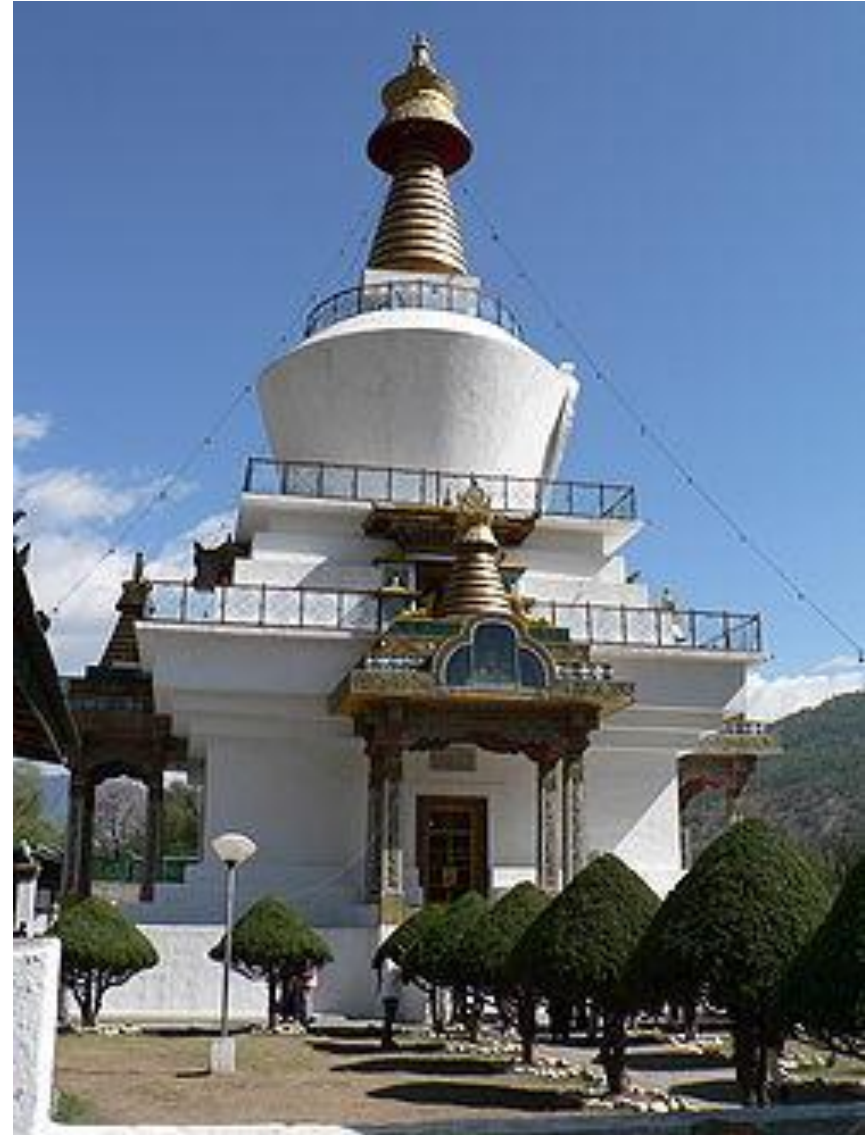


Пагода храму Хорю-дзі,  
**найдавніша** дерев'яна  
споруда Японії

Країни Азії з чисельністю буддистів  
**80-50%** від загальної кількості населення  
(3):

## 1. Бутан – 75%

(Тхімпху-чортен –  
меморіальний комплекс,  
буддійський монастир,  
збудований в **1974** році  
на пам'ять про третього  
короля Бутану  
Джигме Дорджі Вангчука)



## 2. Шрі-Ланка – 70%

(Храм Зуба Будди в Канді)



Пагода Киок Ан,  
м. Хюе



### 3. В'єтнам – (55-60)%

Пагода Джаяк Лем,  
м. Хошимін



Країни Азії в яких чисельність буддистів велика,  
але за різними джерелами, має дуже значні  
відмінності (3):

## 1. КНДР – (1.7-60)%

(країна без релігійної свободи)

**Брама Тедомун,  
м. Пхеньян**





**Гробница  
короля Тонмена,  
м. Пхеньян**



## 2. Сінгапур

(30, 40, 42,5)%,

(Храм Тисячі лампад)

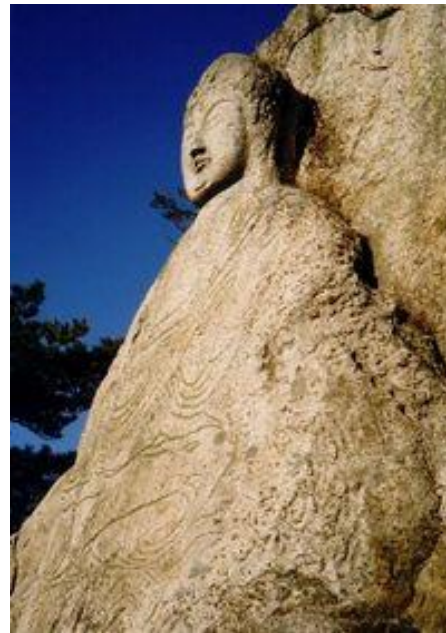


## 3. Південна Корея

(20, 21, 47%),

(Витесаний зі скелі  
Кам"яний Будда поблизу  
м. Кьонджу (VII ст.) і

Будда в храмі Соккурам)



Країни Азії з чисельністю буддистів **20-10%**  
від загальної кількості населення (**3**):

**1. КНР – (15-20)%**,

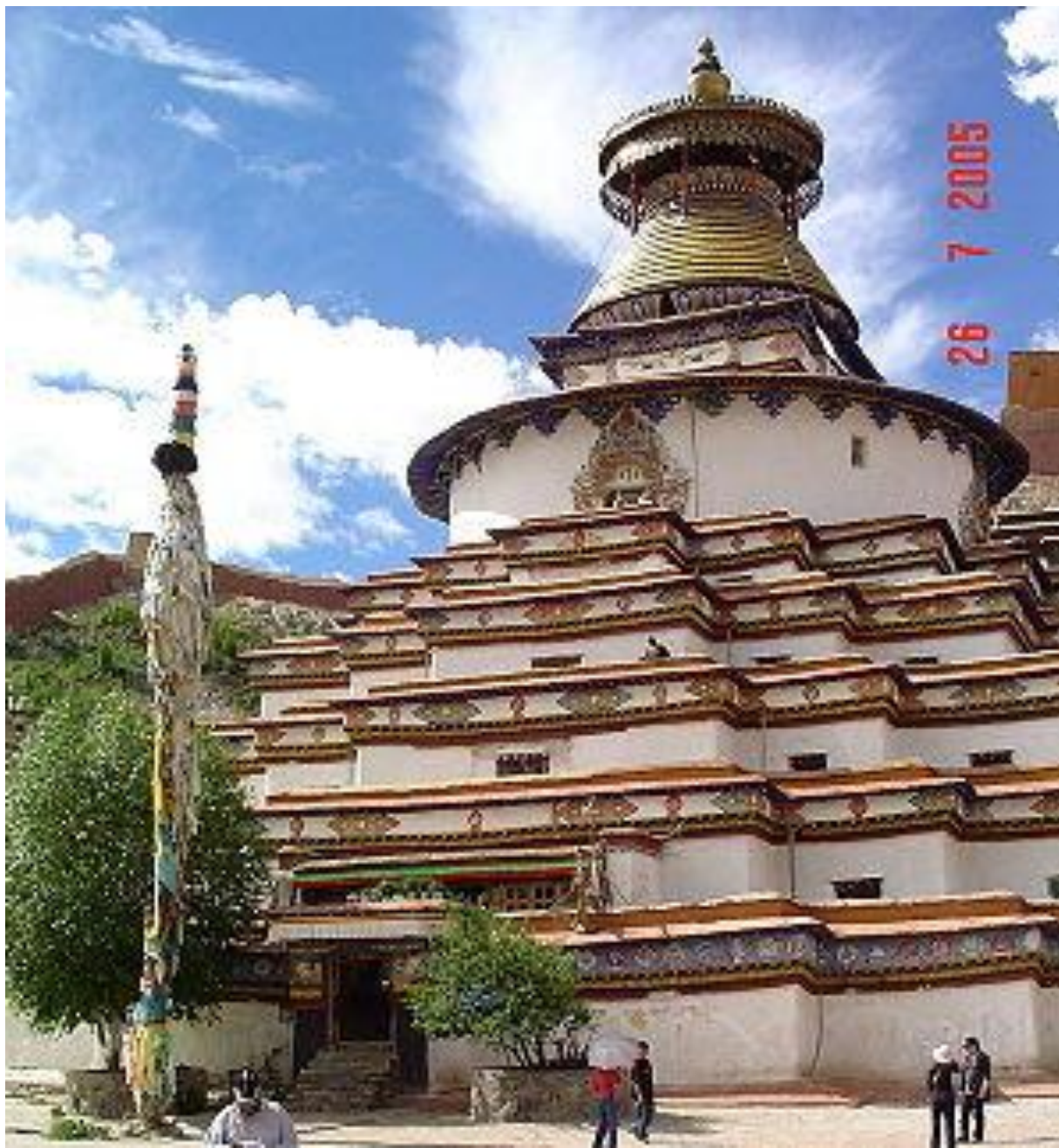
**Статуя нефритового Будди  
у однойменному храмі,  
м. Шанхай**





**Ворота храму на горі Цзюхуа, провінція Аньхой.**

# Храм Кумбум у місті Г'яндзе на Тибеті



**2. Бруней – (12, 12.8, 13)%,  
(діє один буддійських храм)**

**3. Малайзія – (10, 12, 19)%.**

**Кек Лок Сі**  
найбільший у  
Південно-Східній Азії  
буддійський храм  
на о. Пенанг



Країни Азії з чисельністю буддистів  
від **10 до 1%** від загальної кількості  
населення (**5**):

- 1. Непал – 7.8%,**
- 2. Індія – (0.7, 1.5, 2)%,**
- 3. Філіппіни – 1-2%,**
- 4. Індонезія – 1%,**
- 5. Східний Тимор  
(Тимор-Лешті) – 1%,**

# Храм Таоіст, острів Себу, Філіппіни





Країни Азії з чисельністю буддистів  
менше **1%** від загальної кількості  
населення (6):

- Бангладеш – **(0.5, 0.6)%**,
- Казахстан,
- Пакистан,
- Узбекистан,
- Таджикистан,
- Киргизтан,
- Туркменістан,
- Афганістан.

# Баміанські статуї Будди

Баміанська долина розташована в центральній частині Афганістану, на відстані 200 км північно-західніше Кабула. В долині знаходиться сучасне місто **Баміан** — центр однойменної провінції Афганістану.

Долина являє собою єдиний зручний прохід через Гіндукуш. Через це вона здавна була важливим торгівельним коридором.





## Поширення буддизму в Європі:

- **Франція** ( 1929р)– 1% (четверта за кількістю послідовників релігія країни),
- **Німеччина** (1903р),
- **Російська Федерація** (близько 130 тисяч у європейській частині країни (Калмикія) і понад 250 тисяч у азіатській (Бурятія, Тува), а також Москва, Санкт-Петербург та інші великі міста),
- **Великобританія** (1907р) – (0.3)%,

- Іспанія,
- Італія,
- Угорщина,
- **Україна** (практично в кожному обласному центрі є буддійські громади),
- Швеція,
- Норвегія,
- Австрія,
- Швейцарія,
- Бельгія
- Нідерланди,
- Польща,
- Естонія.

# Венсенська пагода — один з буддійських центрів Парижа



Буддйський будинок у **Фронау**  
- найперший буддйський храм  
напрямку тхеравада в Європі.  
Збудований у **1919—1924** роках в  
районі Фронау –  
північна частина західного **Берліна**.  
Перебудований і перетворений  
в монастир у **1950-х** роках.





# Буддiйський храм ДАЦАН Гунзечойней – м. Санкт-Петербург



# Пагода у ботанічному саду Лондона



# Буддійський храм «**Білий Лотос**» (Храм Воїнів Світла)(м.Черкаси)

Храм "Білий Лотос", збудований у **90-х** роках. Він схожий на лаоські буддійські храми.

Його засновники стверджують, що архівні документи нібито містять записи про те, що **7 000** років назад на території Черкаського озера на острові вже був Храм, оскільки при підготовці фундаменту було **знайдено** камінь, на якому зображений Будда в масці воїна.

На вході до келій встановлені дві фігури давніх воїнів, привезені до Черкас з Тибету.

Спочатку храм був лише для монахів, які культували східні єдиноборства, проте зараз він **відкритий** для відвідувачів.

Про екскурсію по території храму необхідно домовлятися безпосередньо на місці.





Монастир Шейчен-лінг,  
с/мт Ольгинка,  
Волноваський р-н,  
Донецька обл.



# Буддійська ступа на острові Хортиця





# Поширення Буддизму в Америці:

**1.США** – (буддизм з'явився на межі XIX і XX ст.; нині його сповідує до 6 мільйоні осіб - **(1.5-2)%**,

**Храм  
у Сан-  
Франциско**





**Будда-Бар у Нью-Йорку**

**2. КАНАДА** – буддизм сповідує  
понад 300 тисяч осіб - (1)%,



**Храм у Річмонді, Британська Колумбія**

## 3.Бразилія.



**Храм Фос-ду-Ігуасу, штат Парана**

## Поширення буддизму в Африці:

- Маврикій,
- Мадагаскар,
- ПАР,
- Сейшельські о-ви,
- Реюньон (Фр.),
- Кенія,
- Танзанія,
- Уганда,
- Замбія,
- Зімбабве.

Дуже незначна кількість буддистів мешкає  
також у таких країнах Африки як:

Буркіна Фасо,

Камерун,

Кот-Д'Івуар,

Гана,

Малі,

Сенегал,

Конго.

# Поширення буддизму в Австралії та Океанії:

Буддизм в Австралії та Океанії сповідують вихідці з Китаю, Японії, країн Південно-Східної Азії та п-ва Індостан.

- **Австралія** (невеликі громади у містах),
- **Науру**,
- **Кірибаті** (о. Різдва).